

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20.05.2020, sp. zn. 8 To 33/2020, ECLI:CZ:VSPH:2020:8.TO.33.2020.1

Číslo: 42/2020

Právní věta: Podle § 55 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, má příslušná zdravotní pojišťovna vůči třetí osobě právo na náhradu těch nákladů na péči hrazenou ze zdravotního pojištění, které vynaložila v důsledku zaviněného protiprávního jednání třetí osoby proti pojištěnci. Ze zdravotního pojištění se však hradí zdravotní služby poskytnuté pojištěnci s cílem zlepšit nebo zachovat jeho zdravotní stav nebo zmírnit jeho utrpení. Na úkony zdravotní služby provedené v souvislosti s transplantací orgánů již zemřelého pojištěnce jako dárce orgánů se tedy nevztahuje citované zákonné ustanovení, a proto příslušná zdravotní pojišťovna nemá nárok na náhradu jejich nákladů vůči obžalovanému, který způsobil smrt pojištěnce.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 20.05.2020

Spisová značka: 8 To 33/2020

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Adhezní řízení, Náhrada škody

Předpisy: § 228 odst. 1 tr. ř.
§ 43 odst. 3 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze z podnětu odvolání obžalovaného J. S. podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2020, sp. zn. 3 T 4/2020, a to ve výroku, jímž byla obžalovanému uložena povinnost nahradit majetkovou újmu poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud znovu rozhodl tak, že obžalovaný J. S. je podle § 228 odst. 1 tr. ř. povinen zaplatit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky majetkovou újmu ve výši 64 987 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla poškozená Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky odkázána se zbytkem svého nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Podle § 256 tr. ř. byla odvolání poškozených nezletilého AAAAA (pseudonym), nezletilého BBBBB (pseudonym), K. K. a M. H. zamítnuta.

I.

Rozhodnutí soudu prvního stupně

1. Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2020, sp. zn. 3 T 4/2020, byl obžalovaný J. S. uznán vinným skutkem spočívajícím v tom, že dne 9. 8. 2019 v době kolem 00:05 hodiny v H. ulici v K. H. v prostoru před tamním restauračním zařízením situovaným v domě č. 44 v době jeho provozu po požití alkoholických nápojů v množství odpovídajícím nejméně 1,94 promile alkoholu v jeho krvi a po slovním i fyzickém střetu uskutečněném ještě uvnitř zmíněné restaurace, při němž obžalovaný udeřil poškozeného V. K. otevřenou dlaní do oblasti hlavy, došlo pak venku před budovou k přesněji nezjištěnému povalení poškozeného na zem a v době, kdy již nehybně ležel na zádech s hlavou položenou na komunikaci tvořené dlažebními kostkami, ho obžalovaný v pokleku nad ním ještě nejméně třikrát úmyslně, s nápřahem a střední silou, tedy s úmyslem způsobit mu těžkou újmu na zdraví například rozlámáním obličejových nebo lebečních kostí, udeřil rukou sevřenou v pěst do hlavy, čímž mu způsobil povrchní tržně zhmožděnou ranku v pravé temenní krajině, povrchní tržně zhmožděnou ranku na bradě vlevo, krevní výron zevního očního koutku vlevo, krevní výron levého ušního boltce, krevní výrony na levé polovině obličeje pod úhlem dolní čelisti a na přilehlé části krku, tečkovité krevní výronky nad levou prsní bradavkou, krevní výron na vnitřní ploše levého lokte, tečkovité krevní výronky nad hrudní páteří, dále vnitřní zranění, tj. globální mozkové nedokrvení při těžkém otoku, úrazové podomozečnicové krvácení na boční ploše levé polokoule, zejména v oblasti čelního spánkového a temenního laloku, na horní ploše červu mozečku a spodní plochy obou mozečkových polokoulí, v oblasti mozkomíšního mostu a prodloužené míchy, krev v postranních komorách a ve čtvrté komoře mozkové, pohmoždění podvěsku mozkového, druhotné uzavření pravé basilární arterie při těžkém otoku mozku s uskrípnutím tepny ve velkém týlním otvoru, otok měkkých pokrývek lebních v obou temeno-spánkových a týlních krajinách, krevní výron měkkých pokrývek lebních v pravé čelno-temeno-spánkové krajině, krevní výrok měkkých pokrývek lebních v levé spánkové krajině, krevní výrony v obou spánkových svalech, ložiskový otok plic, vdechnutí žaludečního obsahu do průdušnice, průdušek a plic, přičemž v důsledku úrazového otoku mozku došlo dne 9. 8. 2019 ve 14:03 hodin k úmrtí poškozeného.

2. Tento skutek byl právně kvalifikován jako zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, 3 tr. zákoníku, za který byl obžalovanému uložen trest odnětí svobody v trvání 9 let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou.

3. Dále byla podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložena obžalovanému povinnost nahradit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky majetkovou újmu ve výši 114 053 Kč a nahradit nemajetkovou újmu v penězích poškozeným

- nezletilému AAAAA v částce 587 700 Kč,
- nezletilému BBBBB v částce 587 700 Kč,
- K. K. v částce 607 700 Kč,
- M. H. v částce 170 000 Kč.

4. Se zbytky svých nároků na náhradu nemajetkové újmy v penězích byli poškození nezletilý AAAAA, nezletilý BBBBB, K. K. a M. H. podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

II.

Odvolání obžalovaného a poškozených

5. Proti citovanému rozsudku podal obžalovaný J. S. ve lhůtě uvedené v § 248 odst. 1 tr. ř. odvolání, které písemně odůvodnil prostřednictvím svého obhájce. V téže lhůtě podali proti rozsudku odvolání i poškození nezletilý AAAAA, nezletilý BBBBB, K. K. a M. H. Všichni poškození odůvodnili svá odvolání písemně prostřednictvím jejich společného zmocněnce.

6. Odvolání obžalovaného směřuje proti všem výrokům napadeného rozsudku. Obžalovaný především zpochybňuje závěr soudu prvního stupně, že poranění, které mělo za následek smrt poškozeného, mu

způsobil výlučně on dvěma až třemi údery rukou sevřenou v pěst. V této souvislosti poukázal na okolnosti spáchaného skutku, na výpovědi svědků a na závěry znaleckého posudku z odvětví soudního lékařství.

7. Obžalovaný uplatnil výhrady i vůči závěru soudu prvního stupně o naplnění subjektivní stránky zažalovaného zločinu ve vztahu k úmyslnému způsobení těžkého ublížení na zdraví.

8. Obžalovaný pak považuje uložený trest za nepřiměřeně přísný. Soud prvního stupně podle jeho názoru dostatečně nedocenil jeho dosavadní netrestanost, projevenou lítost a jeho řádný a bezúhonný život jak před zažalovaným skutkem, tak po jeho propuštění z vazby na svobodu. Obžalovaný má tedy za to, že je u něj namístež užití ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku umožňující mimořádné uložení trestu odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby.

9. Obžalovaný nesouhlasí ani s výrokem učiněným v adhezním řízení. Pokud jde o majetkovou škodu vzniklou Všeobecné zdravotní pojišťovně, má za to, že soud prvního stupně nesprávně a extenzivně v jeho neprospěch interpretuje ustanovení § 55 odst. 1 zákona o zdravotním pojištění, aniž by vzal v úvahu ustanovení § 13 téhož zákona, podle něhož se ze zdravotního pojištění hradí zdravotní služby poskytnuté pojištěnci s cílem zlepšit nebo zachovat jeho zdravotní stav nebo zmírnit jeho utrpení. Proto odmítá svoji povinnost hradit pojišťovně položky účtované v souvislosti s odběrem orgánů poškozeného ve prospěch třetích osob.

10. Při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy soud prvního stupně podle názoru obžalovaného nepostupoval v souladu s ustálenou judikaturou. Dále podle obžalovaného soud prvního stupně nepřihlédl k tomu, že poškozeným pozůstalým zaslal písemnou omluvu a podle svých možností jim poskytl i finanční plnění. Soud prvního stupně podle přesvědčení obžalovaného dostatečně nezohlednil ani jeho faktické možnosti uhradit nemajetkovou újmu a nepřihlédl ani k tomu, že i celé trestní řízení, jež probíhalo zčásti vazebně, stejně jako jeho potrestání poskytuje všem poškozeným nezanedbatelnou satisfakci.

11. Proto obžalovaný navrhl, aby Vrchní soud v Praze v celém rozsahu zrušil napadený rozsudek a znovu jej sám uznal vinným toliko trestným činem ublížení na zdraví podle § 146 tr. zákoníku a uložil mu za něj mírnější trest. Všechny poškozené pak navrhuje odkázat s jejich nároky na občanskoprávní řízení, neboť dokazování potřebné k prokázání jejich uplatněných nároků přesahuje rámec probíhajícího trestního řízení.

12. Odvolání poškozených nezletilého AAAAA, nezletilého BBBBB, K. K. a M. H. směřují proti výši náhrady nemajetkové újmy, která byla každému z nich přiznána, a proti výroku, jímž byli se zbytky svých uplatněných nároků podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních. Poškození jsou toho názoru, že pokud neměl soud prvního stupně pochybnosti o závažnosti a opravdovosti újmy každého z nich, neměl žádné důvody přiznávat jim jen tzv. základní nárok, a potenciálně tak zakládat další občanskoprávní řízení.

13. Proto každý z poškozených navrhl, aby Vrchní soud v Praze částečně zrušil napadený rozsudek, a to ve výroku, jímž byla obžalovanému uložena povinnost nahradit nemajetkovou újmu v penězích, a dále ve výroku, jímž soud prvního stupně odkázal poškozené se zbytky uplatněných nároků na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních, a aby odvolací soud znovu sám rozhodl o povinnosti obžalovaného nahradit nemajetkovou újmu v navrhované výši, tzn. poškozeným nezletilým AAAAA a BBBBB v částce 1 950 000 Kč každému z nich, poškozené K. K. v částce 1 470 000 Kč a poškozené M. H. v částce 970 000 Kč.

III.

Rozhodnutí odvolacího soudu

14. Vrchní soud v Praze z podnětu podaných odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž byla podána odvolání, jakož i zákonnost postupu řízení, jež jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. Poté dospěl k závěru, že částečně důvodné je toliko odvolání obžalovaného, a to pouze v části směřující proti rozhodnutí o jeho povinnosti nahradit majetkovou újmu poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.

15. Podle zjištění odvolacího soudu přípravné řízení i řízení před soudem prvního stupně proběhlo v plném souladu s odpovídajícími ustanoveními trestního řádu, přičemž všechna procesní práva obžalovaného, zejména jeho právo na obhajobu, byla dodržena. Námitky obžalovaného směřující proti výroku o vině odvolací soud neakceptoval, protože soud prvního stupně si v souladu s ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř. zajistil dostatečné důkazní podklady pro zákonné meritorní rozhodnutí; vůči rozsahu dokazování obžalovaný ostatně ani žádné výhrady nevyslovil.

16. Všechny v hlavním líčení náležitě provedené důkazy pak soud prvního stupně podle zjištění Vrchního soudu v Praze hodnotil na základě své volné úvahy jednotlivě, v jejich souhrnu i ve všech vzájemných souvislostech tak, jak mu ukládá ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., a na základě logického myšlenkového postupu pak učinil správné skutkové závěry. Pokud obžalovaný zpochybňuje příčinnou souvislost mezi údery pěstí do hlavy, které od něho poškozený inkasoval, a smrtelným zraněním, které poškozený utrpěl, nemůže jeho obhajoba v konfrontaci s provedenými důkazy obstát. Jím naznačovanou verzi o možném vzniku poranění, jež vedlo k smrti poškozeného v důsledku pádu na zem v opilosti, znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, MUDr. P. Š. vyvrátil s tím, že nekoordinovaným pádem směrem vpřed šokbrnutím na terénní nerovnosti mezi obrubníkem chodníku a vozovkou při sestupu z chodníku do vozovky mohly vzniknout pouze trzně zhmžděné ranky s krevním výronem v pravé čelní krajině. Znalec přitom nevyločil, že pád mohl být urychlen například strčením či úderem zezadu do horní poloviny těla nebo podražením dolních končetin druhou osobou. Tyto závěry znalce zcela korespondují s výpovědí svědkyň, takže soud prvního stupně nikterak nepochybil, pokud dospěl k závěru, že poranění hlavy, která utrpěl poškozený a která vedla k jeho smrti, způsobil svým jednáním právě obžalovaný.

17. Ani v právním posouzení tohoto jednání soudem prvního stupně neshledal Vrchní soud v Praze žádné pochybení. Pokud obžalovaný zvolil uvedený způsob napadení v intenzitě plně dostačující k dosažení následku spáchaného trestného činu, svědčí to o jeho vnitřním kladném vztahu nejen k eventualitě, že poškozený v důsledku pádu neutrpí žádnou újmu, ale i k možnosti, že utrpí zranění mající charakter těžkého ublížení na zdraví (tzv. nepravá lhostejnost k následku). Byl tedy přinejmenším srozuměn s možností tohoto následku. Proto soud prvního stupně nepochybil, jestliže jednání obžalovaného v základní skutkové podstatě právně posoudil jako zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku, spáchaný z hlediska zavinění formou nepřímého úmyslu [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku]. Soudu prvního stupně nelze vytknout ani to, že u obžalovaného shledal ve vztahu ke smrtelnému následku zavinění přinejmenším ve formě nevědomé nedbalosti ve smyslu § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, a v důsledku toho považoval nejen po objektivní, ale i po subjektivní stránce naplněný i znak kvalifikované skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 3 tr. zákoníku.

18. Také o trestu, uloženém obžalovanému, rozhodl Krajský soud v Praze správně a zákonně. Důvodně přitom vycházel ze všech zásad pro ukládání trestních sankcí, uvedených v ustanoveních § 37 a § 38 tr. zákoníku, a objektivně zvažil všechna hlediska rozhodná pro výměru trestu, obsažená v § 39 tr. zákoníku. Vzal v úvahu všechny polehčující i přitěžující okolnosti, které svědčí obžalovanému, přičemž přihlédl i k jeho osobě a k možnostem jeho nápravy. V tomto směru lze zcela odkázat na podrobné vyhodnocení těchto hledisek, uvedené v odůvodnění napadeného rozsudku. Za situace, kdy u obžalovaného nebyly shledány zákonné podmínky pro užití ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku, umožňujícího mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, nelze trest

odnětí svobody v trvání 9 let, tj. při samé dolní hranici zákonné trestní sazby uvedené v ustanovení § 145 odst. 3 tr. zákoníku (v rozpětí od 8 do 16 let), rozhodně označit jako nepřiměřeně přísný, aby byla namísto jeho revize podle § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř.

19. Rozhodnutí o zařazení obžalovaného do věznice s ostrahou za použití modifikačního ustanovení § 56 odst. 3 tr. zákoníku, tj. do vězeňského režimu o jeden stupeň mírnějšího, než kam by měl být zařazen s ohledem na délku trestu a na charakter trestné činnosti, za kterou byl tento trest uložen, pak bylo učiněno jednoznačně v jeho prospěch, pokud soud prvního stupně dospěl k závěru, že v tomto typu věznice bude lépe dosaženo jeho nápravy.

20. Vrchní soud v Praze neshledal žádné pochybení ani ve výroku, jímž byla obžalovanému uložena povinnost nahradit nemajetkovou újmu poškozeným synům zemřelého V. K., nezletilým AAAAA a BBBBB, a dále jeho partnerce K. K. a jeho sestře M. H. Všichni tito poškození své nároky na náhradu nemajetkové újmy uplatnili v trestním řízení včas a řádně, přičemž nezletilí AAAAA a BBBBB požadovali každý z nich finanční satisfakci ve výši 1 950 000 Kč, poškozená K. K. finanční satisfakci ve výši 1 470 000 Kč a poškozená M. H. finanční satisfakci ve výši 970 000 Kč.

21. Otázkou výše odškodnění všech těchto poškozených za utrpěnou nemajetkovou újmu se soud prvního stupně zevrubně zabýval v odůvodnění napadeného rozsudku, na něž odvolací soud plně odkazuje bez nutnosti jeho úprav či doplnění.

22. O nároku těchto poškozených na peněžní satisfakci za nemajetkovou újmu spočívající ve ztrátě jim blízké osoby není pochyb. Je však nutno dát soudu prvního stupně za pravdu v tom, že výše náhrad požadovaných jednotlivými poškozenými je přemrštěná a vymyká se současné soudní praxi. Tito poškození ve svých odvoláních uvádí některá (jejich společným zmocněncem vybraná) soudní rozhodnutí, jimiž byla poškozeným přiznána náhrada nemajetkové újmy v různé výši vesměs přesahující částku 1 000 000 Kč, aniž by však zaznamenali současný vývoj soudní praxe v tomto směru, kdy byly částky, přiznávané v této výši v prvních letech poté, co nabyl účinnosti nový občanský zákoník (1. 1. 2014), vyhodnoceny jako nepřiměřeně vysoké, a nyní jsou v takovéto výši přiznávány jen v případech zcela výjimečných. Částky přiznané jednotlivým poškozeným v napadeném rozsudku odpovídají podle zjištění odvolacího soudu současné soudní praxi a zároveň nejsou pro obžalovaného ve svém součtu likvidační.

23. Námitky obžalovaného směřující proti výši náhrady nemajetkové újmy přiznané poškozené K. K., družce zemřelého V. K., Vrchní soud v Praze neakceptoval. Jak bylo v průběhu trestního řízení zjištěno, údaje obžalovaného o vlastnickém právu poškozené k bytové jednotce č. XY v budově v katastrálním území a obci XY se zakládají na pravdě. Tato jednotka je však zatížena zástavním právem v rámci hypotečního úvěru poskytnutého na rekonstrukci současného bydlení, kterou poškozená realizovala společně se zemřelým poškozeným V. K., přičemž po smrti poškozeného hrozí, že úvěrový závazek nebude schopna sama plnit a dojde k nucenému prodeji nejen domu, ale i této bytové jednotky. Měsíční výdělek poškozené K. K. činí asi 25 000 Kč a výše jejích měsíčních hypotečních splátek činí asi 11 500 Kč. Pokud má za této situace poškozená nejen sobě, ale jako samoživitelka i svým dvěma dospívajícím dětem (patnáctiletý syn, dvanáctiletá dcera) zajistit základní životní potřeby a hradit všechny náklady spojené s bydlením na alespoň minimálně důstojné úrovni, byla by její finanční situace kritická i tehdy, kdyby měla pravidelný měsíční příjem z nájmu svého bytu. Rozhodně tedy nelze přijmout tvrzení obžalovaného, že by tíživost situace, v níž se jeho vinou ocitla, účelově zveličovala ve snaze dosáhnout vyššího odškodnění.

24. Oproti tomu námitky obžalovaného směřující proti výroku o jeho povinnosti zaplatit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky majetkovou škodu ve výši 114 053 Kč shledal Vrchní soud v Praze důvodnými. Zde obžalovaný zcela oprávněně namítá, že poškozená zdravotní pojišťovna zaučtovala do jí utrpěné majetkové škody i částky vynaložené na lékařské úkony provedené v

souvislosti s transplantací orgánů, jejichž dárce se stal poškozený V. K. po své smrti. Jde o úkony uvedené ve spise, a to konkrétně o částky 1 124,43 Kč (diagnóza Z 527 - dárce srdce), 17 779,06 Kč (diagnóza Z 528 - dárce srdce), 1 713,80 Kč (diagnóza I 879 - onemocnění tepen a tepének NS) a 28 449,30 Kč (diagnóza Z 528 - dárce jiných orgánů a tkání), celkově tedy o částku ve výši 49 066,59 Kč.

25. Podle § 55 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, má příslušná zdravotní pojišťovna vůči třetí osobě právo na náhradu těch nákladů na péči hrazenou ze zdravotního pojištění, které vynaložila v důsledku zaviněného protiprávního jednání třetí osoby proti pojištěnci, jak správně konstatuje i soud prvního stupně v odůvodnění napadeného rozsudku. Zcela však pomíjí návětí v ustanovení § 13 odst. 1 citovaného zákona, podle něhož se za podmínek uvedených v následujících písmenech a) až c) tohoto odstavce ze zdravotního pojištění hradí zdravotní služby poskytnuté pojištěnci s cílem zlepšit nebo zachovat jeho zdravotní stav nebo zmírnit jeho utrpení. Úkony zdravotní služby provedené v souvislosti s transplantací orgánů již zemřelého pojištěnce jako dárce orgánů tedy nelze podřadit pod toto zákonné ustanovení, a poškozená zdravotní pojišťovna proto nemá nárok na náhradu jejich nákladů vůči obžalovanému, který způsobil smrt pojištěnce.

26. Ze všech shora uvedených důvodů Vrchní soud v Praze z podnětu odvolání obžalovaného J. S. podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil napadený rozsudek, a to ve výroku, jímž byla obžalovanému uložena povinnost nahradit majetkovou újmu poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, a v návaznosti na to podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obžalovanému podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil povinnost zaplatit poškozené Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky majetkovou újmu ve výši 64 987 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. pak poškozenou zdravotní pojišťovnu odkázal se zbytkem jejího nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

27. Odvolání poškozených - nezletilého AAAAA, nezletilého BBBBB, K. K. a M. H., jež, jak je shora uvedeno, neshledal důvodnými, Vrchní soud v Praze podle § 256 tr. ř. zamítl.